

20.2.2018

SiV@eduskunta.fi

ASIA: HE 2/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen Akatemian annettun lain muuttamisesta

<https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/HE+2/2018>

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry (myöhemmin Arene) kiittää kutsusta kuulemistilaisuuteen ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Esityksen tarkoituksena on **vahvistaa Suomen Akatemian asemaa tieteen ja tutkimuksen asiantuntijaorganisaationa** ja selkeyttää Akatemian tehtävämäärittelyä.

Esityksen mukaan Suomen Akatemian 2§ tehtävänä on:

- 1) edistää tieteellistä tutkimusta ja tutkimusedellytyksiä sekä niiden hyödyntämistä rahoittamalla niitä ja osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön
- 2) toimia asiantuntijana tiedepolitiikan kehittämisessä ja toimeenpanossa
- 3) suorittaa muut asiantuntijatehtävät, joista säädetään valtioneuvoston asetuksella tai jotka opetus- ja kulttuuriministeriö sille antaa.

Arene tukee lähtökohtaisesti Suomen Akatemian laajaa tehtäväkenttää tieteellisen tutkimuksen asiantuntijaorganisaationa sekä tutkimusedellytysten edistäjänä. Tehtävä toteutuu käytännössä sekä rahoitustoiminnan että Suomen Akatemian asiantuntijapalveluiden kautta.

Kun tutkimuksen toimintaympäristö on muuttunut, merkitsee se Suomen Akatemian asiantuntijaorganisaation tehtävässä myös *ammattikorkeakoulujen lakisääteisen tutkimustehtävän huomioimista sekä tutkimusrahoituksessa että palveluissa ja myös Opetus- ja kulttuuriministeriön kansallisessa tutkimusrahoituksen ohjauksessa.*

Suomen Akatemian tehtävänä on myös toimia asiantuntijana *tiedepolitiikan kehittämisessä ja toimeenpanossa. Tämä tehtävä edellyttää riippumatonta, ja kattavaa vuorovaikutusta kaikkien suomalaisten korkeakoulujen (ammattikorkeakoulut ja yliopistot) ja tutkimustoimijoiden välillä.*

Arene korostaa, että Akatemian uusien tehtävien vaikuttavuuden ja tutkimuksen hyödynnettävyyden vahvistamiseksi on hyvä, **että Akatemia huomioi toiminnassaan koko korkeakoulu- ja tutkimuskentän ja edistää avointa toimintatapaa tutkimus- ja innovaatiojärjestelmässä.** Avointen toimintojen edistäminen tutkimus- ja innovaatiojärjestelmässä edellyttää sitä, että kaikki tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän tutkimustoimijat ovat aidosti mukana vuoropuhelussa, myös toimikuntatasolla. Jolloin myös suomalaiset ammattikorkeakoulut on tunnustettu kansallisina ja kansainvälisinä tutkimustoimijoina ja asiantuntijoina.

Esitys muuttaa myös tieteellisten toimikuntien tehtävämäärittelyä ja toimikausia. Asetuksessa säädetään tieteellisten toimikuntien määrän rajaamista kolmeen ja toimikuntien toimialajaottelun muuttamista tämän mukaisesti. Tavoitteena uudistuksessa on joustava toimikuntarakenne sekä toimikuntien jäsenten toimikausien rajaaminen, joka vastaisi myös tieteen ja tutkimuksen muuttuviin tarpeisiin.

Esityksen mukaan:

Akatemiassa on valtioneuvoston asetuksella säädettävät tieteelliset toimikunnat, joiden tehtävänä on 2 § mukaisesti myöntää rahoitusta tieteelliseen tutkimukseen ja tutkimusedellytysten kehittämiseen sekä niiden hyödyntämiseen, seurata rahoituksen vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta, suunnitella tutkimuksen rahoitus- ja muuta edistämistoimintaa yhdessä Akatemian muiden toimielinten kanssa, sekä muulla tavoin toimia siten kuin johtosäännössä tarkemmin määrätään.

Kolme tieteellistä toimikuntaa olisivat seuraavat: *biotieteiden, terveyden ja ympäristön tutkimuksen toimikunta, kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunta sekä luonnontieteiden ja tekniikan tutkimuksen toimikunta.*

Arene kannattaa tieteellisten toimikuntien uutta rakennetta. Esitetty toimikuntarakenne edellyttää laajapohjaista ja syvällistä asiantuntemusta tutkimusedellytysten kehittämisestä ja hyödyntämisestä. **Laaja-alaiset toimikunnat avaavat myös rohkeammin mahdollisuuksia tieteiden välisen tutkimusavausten rahoittamiseen ja vaikuttavuuden seurantaan.**

Esityksen mukaan toimikunnissa tulee olla monipuolinen ja korkeatasoinen tieteellinen asiantuntemus. *Ennen toimikuntien asettamista on kuultava korkeakouluja, valtion tutkimuslaitoksia sekä tiede-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan virananomaisia ja yhteisöjä.*

Arene pitää kannatettavana toimikuntien ehdokasasettelun avoimutta, ja sitä että toimikunnissa tulee olla monipuolinen aktiivitutkijoiden asiantuntemus. Näin ollen toimikuntiin ja hakemusten arviointiin voidaan nimetä myös ansiokkaita aktiivitutkijoita ammattikorkeakouluista.

Arene esittää, että Suomen Akatemian tehtävien ja rahoitustoiminnan uudistamisessa tunnistetaan myös ammattikorkeakoulujen tutkimus/aktiivitutkijat tasavertaisina tutkimusjärjestelmän toimijoina, erityisesti tutkimuksen hyödynnettävyyden sekä vaikuttavuuden vahvistajina.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Tapio Varmola
puheenjohtaja

Riitta Rissanen
toiminnanjohtaja